

Asia T-290/94

Kaysersberg SA
vastaan
Euroopan yhteisöjen komissio

Kilpailu — Asetus N:o 4064/89 — Päätös, jolla todetaan yrityskeskittymä yhteismarkkinoille soveltuvaksi — Sitoumukset — Naisten hygienia tuotteet — Kumoamiskanne — Tutkittavaksi ottaminen — Olennaisten menettelymääräysten rikkominen — Ulkopuolisten kuuleminen — Määrävä markkina-asema

Yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tuomio (laajennettu toinen jaosto) 27.11.1997 II - 2144

Tuomion tiivistelmä

- 1. Oikeudenkäyntimenettely — Väliintulo — Oikeudenkäyntiväite, jota vastaaja ei ole esittänyt — Tutkimatta jättäminen*
(Yhteisöjen tuomioistuimen perussäännön 37 artiklan neljäs kohta; yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen työjärjestyksen 116 artiklan 3 kohta)
- 2. Kilpailu — Yrityskeskittymät — Asian käsittely komissiossa — Keskittymiä käsittelevä neuvoo-antava komitea — Kokouksen koolle kutsumiselle säädetty määräaika*
(Neuvoston asetuksen N:o 4064/89 19 artiklan 5 kohta)

3. Kilpailu — Yrityskeskittymät — Asian käsittely komissiossa — Komission velvollisuudet edellytykset täyttäviä ulkopuolisia kohtaan — Keskittymän osapuolten kanssa kilpailevat ulkopuoliset yritykset — Oikeus tulla kuulluksi — Oikeuden ulottuvuus
(Neuvoston asetuksen N:o 4064/89 18 artikla; komission asetuksen N:o 2367/90 15 artikla)
4. Kilpailu — Yrityskeskittymät — Asian käsittely komissiossa — Komission velvollisuudet edellytykset täyttäviä ulkopuolisia kohtaan — Täsmällisen velvollisuuden puuttuminen sen määrääjän pituuden suhteen, jonka komissio asettaa huomautuksien esittämiselle
(Neuvoston asetuksen N:o 4064/89 18 artiklan 4 kohta; komission asetuksen N:o 2367/90 15 artiklan 2 kohta)
5. Kilpailu — Yrityskeskittymät — Asian käsittely komissiossa — Komission velvollisuudet edellytykset täyttäviä ulkopuolisia kohtaan — Keskittymään osallistuvien yritysten antamien sitoumusten lopullista muotoa koskeva tiedonantovelvollisuus näihin sitoumuksiin kohdistuvia huomautuksia varten — Tiedonantovelvollisuutta ei ole
(Neuvoston asetuksen N:o 4064/89 6 artiklan 1 kohdan c alakohhta, 8 artiklan 2 kohta ja 18 artiklan 4 kohta)
6. Kilpailu — Yrityskeskittymät — Asian käsittely komissiossa — Muutosten tekeminen ilmoitettuun suunnitelmaan — Uuden ilmoituksen edellyttämistä koskevan velvollisuuden puuttuminen
(Neuvoston asetuksen N:o 4064/89 6 artiklan 1 kohdan c alakohhta ja 8 artiklan 2 kohta; komission asetuksen N:o 2367/90 I jakso)
7. Kilpailu — Yrityskeskittymät — Asian käsittely komissiossa — Muutosten tekeminen ilmoitettuun suunnitelmaan — Etukäteen asetetun määrääjän puuttuminen — Ehdotusten esittäminen ajankohtana, jota on väitetty liian myöhäiseksi — Komission päätöksenteolle asetetun määrääjän pidentämisvelvollisuuden puuttuminen
(Neuvoston asetuksen N:o 4064/89 10 artikla; komission asetuksen N:o 2367/90 9 artikla)
8. Toimielinten säädökset, päätökset ja muut toimet — Perustelvelvollisuuden laajuus — Yrityskeskittymiä koskevien sääntöjen soveltamisesta tehty päätös
(EY:n perustamissopimuksen 190 artikla)
9. Kilpailu — Yrityskeskittymät — Yhteismarkkinoille soveltuvuuden arviointi — Keskittymällä ei luoda eikä vahvisteta määräävää markkina-asemaa — Keskittymään osallistuvien yritysten markkina-aseman ja niiden markkinoillepääsyn edellytysten huomioon ottaminen
(Neuvoston asetuksen N:o 4064/89 2 artikla)
10. Kilpailu — Yrityskeskittymät — Asian käsittely komissiossa — Kannan ottaminen yhden keskittymään osallistuvan yrityksen tietyn liiketoiminnan ostajaksi nimetyn ulkopuolisen liikkeenharjoittajan valintaan, kun luovutuksen on ollut määrä tapahtua samanaikaisesti yrityskeskittymän hyväksymisen kanssa — Komission toimivallan puuttuminen — Liiketoiminnan luovutuksensaajan ominaisuuksia koskevien vaatimusten asettaminen — Komissiolle asetuksen N:o 4064/89 8 artiklan 2 kohdan nojalla kuuluvan toimivallan käyttäminen — Tuomioistuimen harjoittaman valvonnan laajuus
(Neuvoston asetuksen N:o 4064/89 8 artiklan 2 kohta)

1. Yhteisöjen tuomioistuimen perussäännön 37 artiklan neljännen kohdan mukaan, jota sovelletaan mainitun perussäännön 46 artiklan ensimmäisen kohdan nojalla oikeudenkäyntiin yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa, väliintulokirjelmässä saadaan esittää vain jonkun asianosaisen vaatimuksia tukevia vaatimuksia. Lisäksi yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen työjärjestyksen 116 artiklan 3 kohdan mukaan väliintulijan on hyväksyttävä asia sellaisena kuin se on väliintulohetkellä. Väliintulijalla ei näin ollen ole oikeutta esittää sellaista oikeudenkäyntiväitettä, jota vastaaja ei ole vaatimuksissaan esittänyt.

Näin ei voi olla silloin, kun neuvoo-antavalla komitealla itse asiassa on ollut käytettävissään riittävästi aikaa asian merkittäviin piirteisiin tutustumiseen ja kun se on voinut antaa lausuntonsa täysin tietoisena kaikista asiaan liittyvistä seikoista, toisin sanoen erehtymättä milteään olennaisilta kohdin epätarkkuuksien tai puutteiden vuoksi. Tällaisessa tilanteessa kokouksen koolle kutsumiselle asetetun määräajan noudattamatta jättämisellä ei nimittäin voi olla mitään vaikutusta lausuntomenettelyn tulokseen eikä siten myöskään lopullisen päätöksen sisältöön.

2. Yrityskeskittymien valvonnasta annetussa asetuksessa N:o 4064/89 säädettyssä menettelyssä keskittymiä käsittelevän neuvoo-antavan komitean kokouksen koolle kutsumiselle säädetyn määräajan noudattamatta jättäminen ei sinänsä yksinomaan riitä perusteeksi komission lopullisen päätöksen lainvastaisuudelle silloinkaan, kun olosuhteet eivät ole siten poikkeukselliset, että olisi olemassa sanotun asetuksen 19 artiklan 5 kohdassa tarkoitettua vakavan haitan aiheutumisen vaara. Tässä säännöksessä asetettu 14 päivän määräaikavaatimus on nimittäin menettelysääntönä pelkästään sisäinen, kuten asetuksen N:o 17 10 artiklan 5 kohdassa kilpailunrajoituksia ja määräävää markkina-asmaa käsittelevän neuvoo-antavan komitean koolle kutsumiselle asetettu määräaikakin. Tällaisen säännöksen noudattamatta jättäminen ei riitä perusteeksi komission lopullisen päätöksen lainvastaisuudelle, jollei tämä laiminlyönti ole luonteeltaan riittävän olennainen ja jollei se ole vaikuttanut haitallisesti tähän menettelyvirheeseen vetoavan asianosaisen oikeudelliseen ja tosiasialliseen asemaan.

3. Asetuksen N:o 4064/89 asianosaisten ja muiden kuulemista yrityskeskittymien valvontamenettelyssä koskevista 18 artiklan säännöksistä käy selvästi ilmi, että ulkopuolisten yritysten menettelyllistä asemaa ei voida pitää niiden tämän artiklan kolmessa ensimmäisessä kohdassa tarkoitettujen henkilöiden, yritysten ja yritysten yhteenliittymien asemaa vastaavana, joita asia koskee. Ulkopuolinen menettelyyn osallistunut yritys ei nimittäin ole oikeutettu vaatimaan samoja menettelyllisiä takeita kuin varsinaiset asianosaiset; tämä koskee erityisesti niitä oikeuksia, jotka keskittymään osallistuville yrityksille on annettu 18 artiklan 1 ja 3 kohdassa, joiden mukaan muun muassa ennen saman asetuksen 8 artiklan 2 kohdan toisen alakohdan nojalla tehtävää päätöstä niille "on menettelyn jokaisessa vaiheessa neuvoo-antavan komitean kuulemiseen asti varattava — tilaisuus esittää huomautuksensa niitä vastaan esitetyistä väitteistä" ja "komissio saa perustaa päätöksensä vain niihin vastaväitteisiin, joista osapuolet ovat voineet esittää huomautuksensa".

Vaikka ulkopuolisten menettelylliset oikeudet eivät olekaan yhtä laajat kuin varsinaisille asianosaisille niiden puolustautumisoikeuksien takaamiseksi myönnetyt oikeudet, kuitenkin sellaisilla edellytykset täyttävillä ulkopuolisilla, jotka osoittavat, että niillä on asiassa riittävä etu, on asetuksen N:o 4064/89 18 artiklan 4 kohdan nojalla oikeus tulla kuulluksi, jos ne ovat esittäneet tätä koskevan vaatimuksen; tämän oikeuden käyttämistä koskevat menettelysäännöt on täsmennetty komission asetuksen N:o 2367/90 15 artiklassa.

Kaikista näistä säännöksistä on seurauksena, että keskittymän osapuolten kanssa kilpailevilla ulkopuolisilla yrityksillä on oikeus hakemuksesta tulla kuulluksi esittääkseen komissiolle huomautuksensa ilmoitetun keskittymähankkeen niihin kohdistuvista haitallisista vaikutuksista, mutta tämä oikeus on kuitenkin sovitettava yhteen puolustautumisoikeuksien kunnioittamisen samoin kuin asetuksen pääasiallisen tavoitteen kanssa; asetuksella pyritään ennen kaikkea takaamaan valvonnan tehokkuus ja oikeusvarmuus niiden yritysten kannalta, joihin sitä sovelletaan.

4. Kun otetaan huomioon, että komission asetuksen N:o 2367/90 15 artiklan 2 kohtaan ei sisälly mitään täsmällistä veloitetta sen määräajan pituuden suhteen, joka komission on asetettava edellytykset täyttävälle ulkopuolisille niiden huomautusten esittämistä varten yrityskeskittymien valvontamenettelyssä, yksinomaan se seikka, että jollakin ulkopuolisella on ollut käytettävissään ainoastaan kahden arkipäivän pituinen määräaika huomau-

tustensa esittämiseen niistä muutoksista, joita keskittymään osallistuva yritys on menettelyn kuluessa ehdottanut yrityskeskittymähankkeeseen, ei ole omiaan osoittamaan, että komissio olisi loukannut asetuksen N:o 4064/89 18 artiklan 4 kohdassa tälle ulkopuoliselle myönnettyä oikeutta tulla kuulluksi. Tämä tulkinta on syytä omaksua varsinkin, kun edellytykset täyttävien ulkopuolisten oikeutettu intressi huomautuksiensa esittämiseen saattaa vaatia, että niillä on käytettävissään tähän riittävän pitkä aika, mutta tällainen vaatimus on kuitenkin sopeutettava asetuksen N:o 4064/89 järjestelmälle luonteenomaiseen nopeaan ratkaisutoiminnan tarpeeseen, jonka tyydyttämiseksi komission on noudatettava lopulliselle päätöksenteolle asetettuja tiukkoja määräaikoja uhalla, että keskittymää muutoin pidetään yhteismarkkinoille soveltuvaksi julistettuna.

5. Edellytykset täyttävien ulkopuolisten yritysten oikeutettu intressi tuoda yrityskeskittymien valvontamenettelyssä esiin käsityksensä keskittymän kilpailun kannalta haitallisista vaikutuksista on täysin turvattu silloin, kun näille yrityksille on varattu tilaisuus kantansa esittämiseen kaikkien niiden tietojen pohjalta, jotka komissio on antanut niille asetuksen N:o 4064/89 6 artiklan 1 kohdan c alakohdan nojalla aloitetun menettelyn aikana, ja erityisesti keskittymään osallistuvien yritysten ehdottamien sitoumusten pohjalta niistä muutoksista, joita on aiottu tehdä yrityskeskittymähankkeeseen niiden vakavien epäilysten torjumiseksi, joita on esiintynyt sen soveltavuudesta yhteismarkkinoille. Nyt esillä olevan kaltaisessa tapauksessa on nimittäin riittävän hyvin taattu, että komissio pystyy tarvittaessa ottamaan huomioon ulkopuolisten

kilpailijayritysten esittämät näkökohdat arvioidessaan yrityskeskittymähankkeen yhteisön oikeuden mukaisuutta sekä erityisesti ratkaistessaan, ovatko keskittymään osallistuvien yritysten ehdottamat sitoumukset sen mielestä riittäviä täyttämään yhteisön oikeuden vaatimukset.

Komissio ei myöskään ole asetuksen N:o 4064/89 18 artiklan 4 kohdan nojalla velvollinen antamaan edellytykset täyttävälle ulkopuolisille tiedoksi huomautuksia varten niiden sitoumusten lopullista muotoa, jotka keskittymään osallistuvat yritykset ovat antaneet komission esiintuomien väitteiden pohjalta erityisesti sen jälkeen, kun ulkopuoliset yritykset ovat esittäneet huomautuksensa keskittymään osallistuvien yritysten muotoilemista sitoumuksia koskevista ehdotuksista. Mainingin asetuksen 18 artiklan 1 kohdassa nimittäin edellytetään ainoastaan niille henkilöille, joita asiaa koskee, varattavan tilaisuus menettelyn jokaisessa vaiheessa neuvoa-antavan komitean kuulemiseen asti esittää huomautuksensa niitä vastaan esitetyistä väitteistä ennen kaikkea silloin, kun komissio aikoo tämän asetuksen 8 artiklan 2 kohdan toisen alakohdan mukaisesti liittää päätöksensä ehtoja tai velvoitteita varmistukseksi sen, että keskittymään osallistuvat yritykset noudattavat antamia sitoumuksia. Tämän johdosta vain keskittymään osallistuville yrityksille ja muille varsinaisille asianosaisille, joihin asetetut ehdot täten periaatteessa yksinomaan kohdistuvat, on varattava asianmukainen tilaisuus esittää kantansa ehdotettuja sitoumuksia koskevista väitteistä, jotta näillä keskittymään

osallisilla olisi tarvittaessa mahdollisuus tehdä sitoumuksiin edellytetyt muutokset ja samalla varmistautua siitä, että niiden oikeuksia puolustautua ei loukata.

6. Asetuksen N:o 4064/89 mukaan menettelyn aloittaminen 6 artiklan 1 kohdan c alakohdan perusteella merkitsee muun ohessa sitä, että keskittymään osallistuvilla yrityksillä on tilaisuus muuttaa alkuperäistä keskittymähanketta niiden vakavien epäilysten poistamiseksi, joita komissiolla on yrityskeskittymän soveltuvuudesta yhteismarkkinoille. Keskittymään osallistuville yrityksille tällä tavoin myönnetty mahdollisuus muutosten tekemiseen ilmoitettuun suunnitelmaan on nimenomaisesti ilmaistu kyseisen asetuksen 8 artiklan 2 kohdassa.

Tästä seuraa, että asetuksen N:o 4064/89 6 artiklaa, jonka mukaan komissio ”tutkii ilmoituksen” ratkaistakseen erityisesti, onko ilmoitetun keskittymän soveltuvuudesta yhteismarkkinoille vakavia epäilyjä, ei voida tulkita siten, että se velvoittaisi komissiota hylkäämään ilmoitettuun keskittymään osallistuvien yritysten hankkeeseen tekemät muutokset ja edellyttämään uutta ilmoitusta, vaikka nämä muutokset olisivat olennaisia. Ilmoitukseen tehtyjen muutosten olennaisuuden arviointiperusteilla itsessään ei nimittäin ole merkitystä, koska tällaista mahdollisuutta on nimenomaisesti pidetty silmällä komission asetuksen N:o 2367/90 I jaksoissa.

7. Yrityskeskittymien valvontamenettelystä annetussa asetuksessa N:o 4064/89 tai sen soveltamisasetuksessa N:o 2367/90 ei kummassakaan ole säädetty edellytykseksi keskittymään osallistuvien yritysten oikeudelle ehdottaa sitoumuksia ilmoitetun keskittymähankkeen muuttamiseksi, että tässä yhteydessä olisi noudatettava etukäteen asetettua määräaika. Kun tällaisia nimenomaisia säännöksiä ei ole, komissiolla ei ole oikeutta kieltäytyä tutkimasta sitoumuksia, jotka on ehdotettu asetuksessa N:o 4064/89 päätöksenteolle säädetyn neljän kuukauden määräajan käytännöllisesti katsoen päättyessä silloin, kun ne vastaavat komission menettelyn kuluessa aiotun yrityskeskittymän hyväksymiselle asettamaa olennaista vaatimusta, kun neuvoo-antavalla komitealla on ollut mahdollisuus täysin tietoisena kaikista asiaan liittyvistä seikoista lausua mielipiteensä keskittymähankkeesta muutettunakin ja kun edellytykset täyttävillä ulkopuolisille on varattu asianmukainen tilaisuus esittää kantansa ehdotetuista sitoumuksista. Näiden edellytysten täytyessä komissio ei ylitä asetetun tavoitteen saavuttamiseksi sopivien ja välttämättömien toimenpiteiden rajaa; asetuksen N:o 4064/89 järjestelmässä tämä tavoite on taata valvonnan tehokkuus ja oikeusvarmuus keskittymään osallistuvien yritysten kannalta sekä noudattaa tätä varten tiukkoja määräaikoja.

Asetuksen N:o 4064/89 10 artiklasta ja komission asetuksen N:o 2367/90 9 artiklasta lisäksi seuraa, että päätöksenteolle säädettyä määräaika voidaan pidentää ainoastaan silloin, kun komissiolla ei

mielestään ole käytettävissään kaikkea sen päätöksentekoa varten tarpeellista tietoa. Jos komissio katsoo sille tältä osin myönnetyn harkintavallan rajoissa, että sillä on käytettävissään kaikki nämä tiedot, se ei tämän johdosta voi rikkomatta asetuksen N:o 4064/89 10 artiklan 4 kohdan säännöksiä pidentää sen päätöksenteolle asetettua neljän kuukauden määräaika yksinomaan sen johdosta, että ehdotukset sitoumuksiksi on esitetty ajankohtana, jota on väitetty liian myöhäiseksi; päinvastoin komissio on velvollinen tekemään päätöksensä heti, kun ilmenee, että vakavia epäilyjä yrityskeskittymän suhteen ei enää ole.

8. Komissio tosin on perustamissopimuksen 190 artiklan nojalla velvollinen perustelemaan päätöksensä mainitsemalla toimenpiteensä perusteena olleet tosiseikat ja oikeussäännöt sekä ne näkökohdat, joiden johdosta se on tehnyt kyseisen päätöksen, mutta komission ei ole tarkasteltava yrityskeskittymiä koskevien sääntöjen soveltamispäätöksessään jokaista oikeus- ja tosiasiakysymystä, jonka kukin asianosainen on hallintomenettelyn kuluessa nostanut esiin. Arvioitaessa, täyttävätkö päätöksen perustelut perustamissopimuksen 190 artiklan mukaiset vaatimukset, on otettava huomioon päätöksen sanamuodon lisäksi sen asiayhteys ja kaikki aihetta koskevat oikeussäännöt.

9. Asetuksen N:o 4064/89 2 artiklan 2 kohdasta ilmenee, että komissio on velvollinen julistamaan yrityskeskittymän yhteismarkkinoille soveltuvaksi silloin, kun kyseisellä keskittymällä ei luoda eikä vahvisteta määräävää markkina-asemaa ja kun tällaisen määräävän markkina-aseman luomisen tai vahvistamisen seurauksena kilpailu yhteismarkkinoilla ei olennaisesti esty. Silloin, kun määräävää markkina-asemaa ei luoda eikä vahvisteta, keskittymä on siten hyväksyttävä ilman, että olisi tarpeen tutkia keskittymän toteutumisen vaikutuksia tehokkaaseen kilpailuun.
- Arvioinnissaan komission on tämän asetuksen 2 artiklan 1 kohdan nojalla otettava huomioon muun ohessa keskittymään osallistuvien yritysten asema markkinoilla ja niiden markkinoillepääsyn edellytykset. Niiden tuotteiden markkinaosuuksia, joita keskittymään osallistuva yritys valmistaa alihankkijana sellaisten jälleenmyyjien lukuun, jotka myyvät tuotetta omilla tuotemerkeillään, ei tältä osin periaatteessa voida kokonaan tai osittainkaan lisätä tämän yrityksen siihen markkinaosuuteen, jonka se on saavuttanut omalla tuotemerkillään myymillään samanlaisilla tuotteilla. Koska jälleenmyyjät myyvät näitä tuotteita omilla tuotemerkeillään kilpailakseen valmistajien tuotemerkeillä myytyjen tuotteiden kanssa, niiden tällä myynnillä saavuttamat markkinaosuudet on yleensä katsottava niille kuuluviksi arvioitaessa korkeatasoisten ja toisen luokan tuotteiden valmistajiin kohdistuvaa kilpailua.
10. Komissiolla ei ole asetuksen N:o 4064/89 mukaan toimivaltaa ottaa kantaa yhden keskittymään osallisen yrityksen tietyn liiketoiminnan ostajaksi tässä tapauksessa nimettyyn ulkopuoliseen liikkeenharjoittajaan, jonka valinnan on väitetty vaikuttaneen haitallisesti tehokkaaseen kilpailuun alalla; kun tämä liiketoiminnan osa oli määrä oikeudelliselta rakenteeltaan erottaa keskittymään osallistuvasta asianomaisesta yrityksestä ja luovuttaa ulkopuoliselle yritykselle samanaikaisesti keskittymän hyväksymisen kanssa, sitä ei ollut tarkoitettu sisällyttää komission tutkittavaksi ilmoitettuun keskittymähankkeeseen. Tällaisessa tilanteessa kysymys nimittäin ei ole sellaisen yrityskeskittymän toteuttamisesta, joka olisi omiaan johtamaan määräävän markkina-aseman syntyymiseen tai vahvistumiseen.
- Samoista syistä komissiolla ei ole asetuksen N:o 4064/89 8 artiklan 2 kohdan nojalla oikeutta asettaa vaatimuksia tämän liiketoiminnan luovutuksensaajalle. Kumoamiskannetta käsittelevän tuomioistuimen ei tältä osin tule korvata komission päätöstä omalla harkintaansa perustuvalla arvioinnillaan siitä, olisiko komission sanotun artiklan nojalla ollut liitettävä päätökseensä ehtoja tai velvoitteita, varsinkin kun asetuksen kyseinen säännös koskee aiotun yrityskeskittymän yhteismarkkinoille soveltuvuuden aineellisoikeudellista harkintaa.